

Prilog 4.3. Alegro, A. (2000). Vegetacija hrvatske. Skripta za ekologiju bilja. Interna skripta, Botanički zavod Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu.

VEGETACIJA HRVATSKE

Antun Alegro

1. Mediteranska regija (40% površine, 17 šumskih zajednica)
Obuhvaća termofilne zimzelene i listopadne šume jadranskog područja
  - 1.1. Mediteransko litoralni pojas (obalni pojas)
    - 1.1.1. Stenomediterranska zona – šume alepskog bora
    - 1.1.2. Eumediterranska zona – šume hrasta crnke
    - 1.1.3. Submediterranska zona – šume bijelog graba i hrasta medunca
  - 1.2. Mediteransko montani pojas (brdski pojas)
    - 1.2.1. Epimediterranska zona – šume crnog graba i hrasta medunca
    - 1.2.2. Hemimediterranska zona – šume dalmatinskog crnog bora, šume crnike i crnog graba
2. Eurosibirsko-sjevernomerička regija (60% površine, 45 šumskih zajednica)
  - 2.1. Nizinski pojas
    - 2.1.1. Šume hrasta lužnjaka sa šutlovkom
    - 2.1.2. Šume hrasta lužnjaka i običnog graba
    - 2.1.3. Šume poljskog jasena
    - 2.1.4. Šume crne jole
    - 2.1.5. Šume vrba i topola
  - 2.2. Brežuljasti pojas
    - 2.2.1. Šume hrasta kitnjaka i običnog graba
    - 2.2.2. Šume hrasta kitnjaka i pitomog kestena
    - 2.2.3. Termofilne šume s crnim grabom i hrastom meduncem
  - 2.3. Brdski pojas

koji se koriste kao livade košarice razvijeni su na poplavnim krškim poljima i u dolinama krških rijeka.

Zbog otplavlivanja tla, djelovanja vjetrova, ljetne suše i požara mnogi primorski travnjaci su vrlo oskudno obrasli, pa izgledaju poput kamenih pustinja (npr. otok Pag, Kornati).

Na mjestima gdje se zadržalo više tla travnjaci su znatno gušće obrasli i bogatiji vrstama. Značajka primorskih pašnjaka je da imaju dva vegetacijska razdoblja godišnje, u proljeće nakon kiša i u jesen. Između je sušno ljetno razdoblje u kojem dolazi do potpunog prekida vegetacije. Na većim nadmorskim visinama, u zoni crnog graba razvija se poseban tip kamenjarskih travnjaka izuzetno bogatih biljnim vrstama od kojih su mnoge i endemične.

b) Brdski i planinski travnjaci kopnenih područja (*Festuco-Brometea* i *Egno-Seslerietalia*)

Obuhvaćaju suhe travnjake i kamenjarske pašnjake listopadnog dijela primorja i kopnenih brdskih i planinskih područja.

Brdski travnjaci uspravnog oviska i srednjeg trpuca (*Bromo-Plantaginietum mediae*) rasprostranjeni su zoni bukovih šuma u rasponu nadmorskih visina od 180-1300 m n.m. Razvijaju se na suhim i plitkim tlima iznad vapnenca ili dolomita. Koriste se kao livade košarice koje se kose jednom godišnje ili rjeđe kao pašnjaci. Izuzetno su bogate biljnim vrstama tako da u vrijeme cvatnje izgledaju poput cvjetnog saga.

Planinski travnjaci (*Seslerietalia tenuifoliae*) ili rudine razvijaju se u uvjetima niske srednje godišnje temperature, velike količine oborina, dugih zima i kratkih ljeta. Razvijeni su pojasu klekovine bora krivulja i subalpskih bukovih šuma na staništima koja nisu pogodna za razvitak klekovine. Krčenjem i paljenjem klekovine proširili su se na velika područja naših planina.

c) Nizinski travnjaci kopnenih područja (*Molinio-Arrhenatheretea*)

Dok u primorskim i planinskim područjima travnjaci služe uglavnom kao pašnjaci, u nizinskom području kontinentalne Hrvatske koriste se prvenstveno kao livade košarice.

S gospodarskog gledišta najbolji su oni travnjaci koji nisu previše, ali su još uvijek dovoljno vlažni da daju primjeren prihod i dobru kvalitetu krmne. Takva je travnjačka zajednica runjavog začjeg trna i ovsenice pahovke (*Ononido-Arrhenatheretum elatioris*) rasprostranjena na svježim, neutralnim do slabo kiselim

Vodene zajednice građene su od relativno malog broja vrsta, ali je njihova biomasa velika, a primarna produkcija najviša u odnosu na sve ostale kopnene zajednice.

Zbog sve jačeg onečišćavanja voda vodena je vegetacija izložena propadanju, pa je jedini način njezina očuvanja učinkovitija zaštita voda.

7. VEGETACIJA MORSKIH OBALA

More izuzetno snažno djeluje na biljni svijet obala. Za mlatanja valova i prskanja mora zaslanjuje se obala, a kad pada kiša sol se ispire. Tako dolazi do velikih kolebanja slanosti, vlažnosti, temperature, a vjetar i mlatanje morskih valova imaju i mehaničko djelovanje. Takvim ekstremnim životnim uvjetima prilagođene su samo rijetke biljne i životinjske vrste. Svima je zajedničko da mogu podnositi ili im je čak potrebno zaslanjenje, pa se stoga zovu halofiti.

Na obalnim grebenima većeg dijela našeg primorja najčešća je zajednica hridinastog trpuca i rešetkaste mrižice (*Plantagini-Limonietum cancellati*). Uz trputac (*Plantago scopulorum*) i mrižicu (*Limonium cancellatum*), tu raste još i petrovac ili ščulac (*Chritum maritimum*), te još nekoliko halofilnih vrsta.

Niske muljevite poplavne obale, kakvih je u našem primorju malo, obrastaju "livade" caklenjače (*Salicornia fruticosa*) u kojima se susreće i nekoliko drugih halofilnih vrsta kao što su primorski oman (*Brua chritmoides*), omaklina (*Halmione portulacoides*), zeljasta jurčica (*Suaeda maritima*), trava slamuša (*Puccinellia festuiciformis*).

Tamo gdje se slatka sporo tekuća ili stajaća voda miješa s morskom kao u odvodnim jarcima, uz obale i na ušćima rijeka, voda je bočata ili braktična, što je povoljno stanište za močvarne slamuše kakva je zajednica halofilnih sitova (*Juncetum maritimo-acuti*). Nije česta jer kod nas ima malo prikladnih staništa. Veće sastojine nalaze se na ušću Neretve. Najčešće vrste koje tu rastu su primorski i oštri sit (*Juncus maritimus* i *J. acutus*), obalni šiš (*Carex extensa*), opojan (*Samolus valerandi*), obalna pirika (*Elymus pycnanthus*), ščuloliki oman (*Brua chritmoides*).

Zbog stalnog onečišćenja mora i morske obale, izgaranja naftnih derivata i razvoja turizma, halofitne biljke su veoma ugrožene, te mogu poslužiti kao indikator stupnja onečišćenja.